Keskusteluryhmien antia analysoimassa

24.2.2022

Keskusteluryhmiin kohdistuva tutkimus on vanhimpia verkkotutkimuksen osa-alueita. Jo 1990-luvun puolivälissä tehtiin ensimmäisiä analyysejä verkon keskustelupalstoista ja niidellä havaituista tiedontarpeista. Vaikka sosiaalisen median sovellukset ovat vallannet alaa, keskusteluryhmiä käytetään edelleen runsaasti ja niiden tutkimus on perusteltua.

Keskustelun taso ja aihepiirit vaihtelevat runsaasti eri ryhmissä. Lähes legendoiksi muodostuneet Vauva-lehden ja Suomi24-sivuston keskustelupalstat ovat poikkileikkaus kansan syvien rivien mielipiteistä. Toista ääripäätä edustavat ammatilliset foorumit sekä monet harrasteryhmät, joissa keskustelu on hyvin asiapitoista. Oman lukunsa muodostavat niin kutsutut kuvalaudat, kuten Ylilauta, joissa keskustelu saattaa olla hyvinkin rajua kielenkäytöltään.

Lisäksi monilla verkkopeleillä on omat keskusteluryhmänsä, joiden keskustelunaiheet käsittelevät pelaamisen lisäksi myös monia muita aihepiirejä. Myös Facebookissa on runsaasti ryhmiä, joissa keskustellaan eri aiheista aktiivisesti.

Mielipiteitä ja näkemyksiä

Keskusteluryhmien tutkimus on hedelmällistä esimerkiksi kartoitettaessa eri henkilöiden ja ryhmien mielipiteitä ja käsityksiä. Vihapuheeseen kohdistunut tutkimus on tästä hyvä esimerkki. Monissa keskusteluryhmissä otetaan kantaa asioihin hyvin suoraan. Kun osa ryhmistä on anonyymejä, lisää se uskallusta tuoda mielipiteensä julki.

Toinen mielenkiintoinen näkökulma on tiedonjakamisen ja -muodostuksen fokus. 2000-luvulla entistä keskeisemmäksi tutkimusaiheeksi noussut yhteisöllinen tiedonmuodostus on esimerkki aihepiiristä, jotka on tutkittu keskusteluryhmien avulla. Lisäksi pimeän tiedon (Lloyd & Burnett, 2020) ja disnormatiivisen informaation (Haasio 2015) hankinta, jakaminen ja käyttö on mahdollista Tor-verkossa sijaitsevien rikollisiin tarkoituksiin erikoistuneiden ryhmien avulla. Ne tarjoavat tutkijalle mahdollisuuden analysoida verkon pimeää puolta.

Eri keskusteluryhmät poikkeavat toisistaan paljon niiden keskustelukulttuurin ja sallivuuden rajojen osalta. Siinä missä ammatillisilla ja useilla harrastefoorumeilla moderointi on tiukkaa ja keskustelu asiallista, Ylilaudan kaltaisilla kuvalaudoilla ja pimeän verkon palstoilla tilanne on toinen. Niillä ei ole sensuuria vaan keskustelunaiheet ja tavat ovat vapaita.

Tutkijan etiikka on isossa roolissa

Verkkotutkimuksen yhteydessä on keskusteltu siitä, kuinka vapaasti keskustelupalstojen materiaaleja voi hyödyntää. Onko niiden käyttö luvanvaraista vai voiko kuka tahansa käyttää niitä tutkimuksessaan?

Luvanvaraisuus riippuu siitä, onko keskusteluryhmä avoin vai suljettu. Jos ryhmään pääsy edellyttää hyväksyntää, kuten on esimerkiksi useissa Facebookin ryhmissä, tulee tutkimukseeen pyytää lupa. Jos ryhmä taas on avoin, ei erillistä lupaa tarvita. Myös keskustelijoiden anonymiteetistä tulee huolehtia. Esimerkiksi kaikki keskustelijoihin viittaavat henkilötiedot tulee poistaa.

Joissain ryhmissä keskusteluja ei tallenneta ja tutkimuksen kannalta on oleellista tallentaa keskustelulangat omalle koneelle. Näin niihin voi palata pitkänkin ajan päästä. Esimerkiksi Ylilaudan kaltaisilta laudoilta vanhemmat keskustelut katoavat ajan myötä.

Keskustelupalstat ovat erinomaisia lähteitä esimerkiksi alakulttuureja tutkittaessa. Niiden tutkimisessa on myös syytä olla kriittinen: joukossa on aina trolleja ja kaikkeen tulee suhtautua kriittisesti.

Ari Haasio
Yliopettaja
SeAMK